

Lausunto eduskunnan suurelle valiokunnalle valtioneuvoston Euroopan unionin vuosien 2028–2034 monivuotiseen rahoituskehykseen kytkeytyvistä politiikka-asiakirjoista (E 73/2025 vp; U 61–62/2025 vp; U 70–71/2025 vp; U 73-74/2025 vp)

Euroopan komissio esitteli Euroopan Unionille ehdottamaansa vuosien 2028–2034 monivuotista rahoituskehystä 16.7.2025 päivätyssä tiedonannossa (COM(2025) 570 final) ja kehyksen vahvistamista koskevassa asetusehdotuksessa (COM (2025) 571 final). Uuden rahoituskehyksen jäsenitys on aiempaa selkeämpi, ja siinä menot jakaantuvat kolmeen pääluokkaan. Niistä suurimman muodostaa *Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen koheesio, maatalouden, maaseudun ja kalastuksen vauraus ja turvallisuus*. Sen määrärahat ovat komission ehdotuksessa vuoden 2025 hinnoin ilmaistuna 946 miljardia euroa, ja se käsittää yli puolet koko kehyksestä.

Kaksi muuta pääluokkaa ovat *Kilpailukyky, vauraus ja turvallisuus* (vuoden 2025 hinnoin 522 miljardia euroa), ja *Globaali Eurooppa -väline* (190 miljardia euroa). Kilpailukyky, vauraus ja turvallisuus -pääluokan määrärahoja hallinnoisi suurimmalta osin uusi kilpailukykyrahasto.

Suomen hallitus muotoili kantojaan rahoituskehys ehdotukseen E-kirjeen E 73/2025 vp perusmuistiossa EU/852/2025-VNK-8 (seuraavassa: perusmuistio) ja U-kirjeessä U 48/2025 vp sekä joukossa rahoituskehyksen ensimmäiseen pääluokkaan liittyviä U-kirjeitä (U 48/2025 ja U 51–56/2025). Labore on esittänyt rahoituskehystä ja em. U-kirjeitä koskevan lausunnon 25. marraskuuta 2025. Sittemmin hallitus on esitellyt budjettikehityksen toista pääluokkaa koskevia kantojaan U-kirjeissä U61-U62/2025, U 70-U71/2025 ja U73-74/2025. Tämä lausunto täydentää Laboren aiempaa lausuntoa erityisesti EU:n kilpailukykyrahaston ja sitä koskevan U-kirjeen (U74) osalta.

1. Valtioneuvoston rahoituskehyksen kokonaistasoa koskeva tavoite jää epätarkaksi

Hallitus esitti perusmuistiossa Suomen kantana, että Euroopan komission ehdottaman rahoituskehyksen kokonaistaso on liian korkea. Rahoituskehyksen ensimmäistä pääluokkaa koskevissa U-kirjeissä hallitus kuitenkin ilmaisi tukensa monille komission EU:n budjettia kasvattaville toimille, ja niissä esitetyt Euroopan Unionin menoja supistavat tavoitteet (esimerkiksi se, että hallitus ilmaisi vastustavansa komission ehdotusta EU:n toimielimien pysyvien virkojen huomattavasta lisäämisestä) olivat kustannusvaikutuksiltaan melko vähäisiä.

Myöskään uudemmissa, rahoituskehityksen toista pääluokkaa koskevissa U-kirjeissä ei ehdoteta rahoituskehystä oleellisesti supistavia politiikkatoimia. Valtioneuvosto ilmaisee suhtautuvansa myönteisesti uuteen kulttuuria ja kansalaisyhteiskuntaa tukevaan AgoraEU-ohjelmaan (U61), koulutusyhteistyötä edistävään Erasmus+ -ohjelmaan (U62), suurimpaan osaan EU:n koheesiopolitiikkaa uudistavista ehdotuksista (U70), useimpiin komission EU:n ulkoista toimintaa varten perustettavan Globaali Eurooppa -rahoitusvälineen tehtävistä ja tavoitteista (U71), tutkimuksen ja kehityksen Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan (U73) sekä uuteen kilpailukykyrahastoon (U74). Perusmuistio tai sitä uudemmat U-kirjeet eivät sisällä kvantitatiivisia arvioita siitä, miten paljon pienempää rahoituskehukseen kokonaistasoa niissä esitetyt politiikkanäkemykset vastaisivat, mutta vaikuttaa ilmeiseltä, että toteutuessaan Suomen hallituksen tavoitteet johtaisivat budjettikehityksen säilymiseen suunnilleen komission esityksen suuruisena.

2. Kilpailukykyrahasto ei voine olla markkinaehtoinen eikä teknologianeutraali

Kilpailukykyrahastosta myönnettävä rahoitus jäsenyysi neljään politiikkaikkunaan, joita olisivat puhdas siirtymä ja teollisuuden vähähiilistäminen; terveys, bioteknologia, maatalous ja biotalous; digitaalinen johtajuus; sekä resilienssi, turvallisuus, puolustusteollisuus ja avaruustoiminta. Valtioneuvosto suhtautuu myös komission niitä koskeviin ehdotuksiin suurimmalta osin myönteisesti. Selkein näkemysero löytyy kannanotossa ensimmäiseen politiikkaikkunaan.

Valtioneuvosto esittää suhtautuvansa ”varauksellisesti komission esittämään lähestymistapaan, jolla määriteltäisiin soveltamisalaksi tietyt teknologiat ja strategiset hankkeet, sillä valittu tapa ei huomioisi teknologista kehitystä.” Valtioneuvosto toteaa painottavansa kilpailukykyrahastossa ”markkinaehtoista ja teknologianeutraalia lähestymistapaa, jossa markkinalle annetaan mahdollisuus hakea ilmasto- ja luontohaittojen vähentämiseen tehokkaita ratkaisuja” (U74/2025).

Hallituksen tavoittelema teknologianeutraalisuus on kannatettavaa silloin, kun se on toteuttamiskelpoista. Jos kilpailukykyrahaston tavoitteena olisi esimerkiksi vain subventoida kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttamatonta energiantuotantoa, siltä saattaisi olla perusteltua vaatia teknologianeutraalia lähestymistapaa, jossa kaikkia päästöttömiä energianlähteitä tuettaisiin tasapuolisesti. Ei ole kuitenkaan täysin selvää, miten komission kilpailukykyrahastolle asettamia tehtäviä voitaisiin toteuttaa teknologianeutraalisti.

Komission kilpailukykyrahastoa koskeva asetusehdotus ei luettele tiettyjä teknologioita tai tiettyjä strategisia hankkeita, joita kilpailukykyrahastosta tuettaisiin, vaan vain yleisiä tavoitteita rahastosta tuettaville hankkeille. Niitä ovat energiatehokkuuden ohella myös esimerkiksi kierrätystalous ja älykkäämpi liikenne (COM (2025) 555, artikla 33). Koska näitä tavoitteita tukevia hankkeita valittaessaan rahasto väistämättä joutuu tekemään valintoja

myös eri teknologioiden välillä, Suomen hallituksen esittämä tiukan teknologianeutraalisuuden tavoite ei näytä toteuttamiskelpoiselta niitä tuettaessa. Voidaan myös huomauttaa, ettei Suomen nykyinen hallitus myöskään itse muotoile omia kansallisen tason vähähiilistämistavoitteitaan teknologianeutraalisti, sillä sen ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi, että Suomi nousisi keskeiseksi tekijäksi spesifisti vetytaloudessa eikä esimerkiksi yleisemmin uusiutuvan energian tuotannossa (*Vahva ja välittävä Suomi*, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58).

Helsingissä 23. helmikuuta 2026

Ilkka Kiema
tutkimusohjaaja
Työn ja talouden tutkimus LABORE

